

§ 15.

Upplästes och godkändes protokollsutdrag öfver de uti detta sammanträde fattade beslut.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. 12 $\frac{1}{4}$ middagen.

In fidem
H. Husberg.

Måndagen 27 Januari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 18 Januari.

§ 2.

Föredrogs och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse till Riksdagen, med tillkännagifvande att Kongl. Maj:t i nåder förordnat Statsrådet m. m. Henrik Wilhelm Bredberg att under innevarande riksdag utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt 46 § Riksdagsordningen tillkommer en ledamot af Stats-Rådet; och skulle underrättelse om denna nådiga skrifvelses innehåll meddelas vederbörande Utskott samt de ledamöter, som hafva inseende öfver Riksdagens kansli.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts till Riksdagen afgifna nådiga proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

Vidare föredrogs och blefvo till Lag-Utskottet hänvisade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner:

1:o) angående upphäfvande af det stadgande uti presterskapets privilegier af den 16 Oktober 1723, enligt hvilket presterskapet samt akademie-gymnasii- och skolebetjentes äfvensom deras enkors och omyndiga barns

gårdar och lägenheter förklarats fria från borgerligt besvär och tunga; samt

2:o) angående åtgärder till betryggande af skogens framtida bestånd och bevarande af Lapparnes renbetesrätt inom Westerbottens och Norrbottens läns lappmarker.

§ 4.

Efter härefter skedd föredragning af Herr vice Talmannens under Kammarens sednaste sammanträde framställda och då bordlagda förslag, angående DD. MM. Konungens och Drottningens kröning, anfördes af

Herr Hedin: Herr Talman! De reglementariska föreskrifter för Riksdagen, som gillades och antogs den 8 April 1868, och som, mig veterligen, ej sedan dess blifvit upphäfda, säga i § 3 om den s. k. talmanskonferensens ledamöter, att de hafva att "rådpläga om hvad de i afseende å ärendenas föredragning och göromålen gång kunna finna lämpligt att hos Kamrarne föreslå." Uttrycken äro tydliga: med "ärendena" och "göromålen" kan ej menas någonting af talmanskonferensen på egen hand påfunnet, ty paragrafen uppdrager ej åt talmanskonferensen att hitta på motioner, utan blott att öfverlägga och göra förslag om de på annat sätt väckta ärendenas och förekommande göromålen behöriga föredragning och gång. Detta är den anmärkning, som främst erbjuder sig med anledning af det nu föreliggande förslaget; någon förvåning torde nemligen vara ursäktlig vid det faktum, att talmanskonferensen funnit för godt att på fri hand utvidga sin befogenhet. Nästa anmärkning är, att man väl till och med ej aldeles saknar fog till någon förtrytelse mot de Riksdagens delegerade, som velat begagna sig af sin ställning, till att föreslå något, som man hoppas genom ett slags moraliskt tvång förnäa Kamrarne till, därför att det ju går för sig att kasta en föraktlig dager öfver ett motstånd, som man vet sig kunna uttyda och framställa såsom illojalt.

Men, lemnom detta! Med eller utan talmanskonferensens initiativ — och detta må härstamma från hvad håll som helst — har nu här af en Kammarens ledamot en motion blifvit väckt, och den skall i grundlagsenlig ordning behandlas. Låtom oss då betrakta dess innehåll och motivering. Den åberopar såsom hufvudskäl, vill det synas, paragraf 10 af norska grundlagen. Det torde då ej vara ur vägen att närmare se till, hvad sagda paragraf innehåller. Den säger näppeligen, att Konungen skall krönas i Norge, utan blott, att "kongens kroning og salving skeer, efter at han er bleven myndig, i Thronhjems domkirke, paa den tid og med de ceremonier, han selv fastsætter." Den innehåller sålunda, enligt min uppfattning, föreskrifter rörande Konungens kröning i Norge, om och när sådan skall ega rum, men visserligen intet absolut bud, att den måste ske. Men, om vi ock i paragrafen vilja läsa ett sådant bud, hvad mera? Lider måhända Sveriges ställning i unionen, hotas kauske vårt likaberättigande, derest ej en motsvarande svensk ceremoni förrättas? Förmodligen fins ej någon människa i Sveriges land, som vill påstå en slik barnslighet.

Denna norska grundlagsparagraf tål vid att ytterligare skärskådas. Den säger, att kröningen i Norge eger rum på den tid, Konungen själf bestämmer. Tydligare, än här har skett, kan ej ett initiativ läggas utslutande i Konungens egen hand. Och ett tydligare bevis, än den föreliggande frågan erbjuder, kan ej åvägabringas, att det fins oändligt mycket mera takt i den norska grundlagens § 10, än hos den svenska talmanskonferensen. Den frihet, som norska grundlagen i detta stycke förunnar Konungen, den — och litet dertill — lemnade honom redan våra äldsta landslagar. Hvilket är bäst: denna frihet, eller en underdånig anhängan, som är liktydig med ett moraliskt tvång?

Och, om vi nu vända oss från frågans formela till dess reela sida, hvad är det då man i sak afser med denna framställning? Menar man att styrkan af Konungens förpligtelser mot land och folk skall ökas, eller hans medvetande derom klarna, genom en orimlig, för den ene osmaklig, för den andre löjeväckande ceremoni? Eller är man till äfventyrs själf så föga säker på sina egna känslor, att man behöfver vidtaga särskilda teatraliska åtgärder, för att pigga upp dem till en högre värnegrad? Eller lever man verkligen ännu år 1873 i den föreställningen, att man genom dylika folknöjen för barn och gamla gummor kan hos den så kallade massan vidmakthålla vördnaden för konungadömet? Tror man således, att förrättningen behöfs af samma skäl hvarför i det gamla Rom augurerne fortforo med sin tjensteutföring, äfven efter att de själfve ej längre kunde mötas i sin skrymtande tjenst och se hvarandra i ansigtet, utan att skratta? Är detta meningen — må man då vara förvissad om, att den i våra dagar nog genomskådas af dem, för hvilka tillställningen är beräknad. Och då skall man uppnå motsatsen af hvad man åsyftat: allmänheten skall — ganska ursäktligt, om än mycket orätt — här läsa en kungadöms själfbekännelse, att det behöfver puff och humbug.

Jag yrkar afslag å framställningen om upplifvande af ett föräldradt bruk, härrörande från den tid, då Sverige begynte att höja sig under det romerska påfvedömet, nu saknande hvarje rot vare sig i det allmänna tidsmedvetandet eller våra institutioners anda, dessutom ledande till betydliga kostnader. Må den, som tror att dessa och dylika tillfälliga utgifter hvarken äro många eller stora, sammanräkna, för några årtienden, kröningskostnader, begrafningskostnader, bosättningskostnader, brudgäfvor, hofpensionsstater, och han skall komma till betänkliga summor.

Jag yrkar afslag, nu och omedelbart, å framställningen. Men anser man ämnet vara så svårt att utreda och bedöma, att det derfor skulle tarvfa någon ytterligare behandling, så anhåller jag vördsamt, att man ej måtte anse det äfvenledes vara så högt, att man fördenskull, efter talmanskonferensens anvisning, tager sig före att höja sig öfver grundlagens otvetydiga föreskrifter. Må man då åtminstone, med iakttagande af grundlagliga former, hänvisa ärendet till ett tillfälligt Utskott, hvarom jag härmed har äran att — subsidiärt — framställa yrkande.

Herr Ola Andersson: Herr Talman! Mine Herrar! Jag vill icke fästa mig vid den formela delen af frågan och jag sku. tyst låtit saken passerat om jag vore förvissad, att någon mera förnuftig enkelhet vid den ifrågasatta kröningen skulle komma att råda, än man hos oss är

van att se vid dylika tillfällen. Jag kan icke låta tillfället obegagnadt gå förbi, utan att uttala hvad som rörande detta ämne ligger mig på hjertat. Nyss bevittnade vi Riksdagens öppnande, likasom jag förut många gånger varit närvarande vid dylika tillfällen. Om de officiella tal, som dervid framföras, innehålla någon kärna, kan derom icke vara annat än godt att säga. Men hvad får man se och höra, så fort man träder ut från Rikssalen? Endast löje och medömkan öfver all den medeltidsståt, som utvecklas. Skola nu vi, svenska folkets ombud, an hålla att ånyo få se upprepadt ett skådespel i samma stil! Vore icke fast mera oss värdigt att uttala hvad vi ändå i hjertat tänka, att vi nemligen fördrå mera enkelhet i utbyte mot den smaklösa lyx, som hittills utvecklats vid högtidliga tillfällen af mera allmän betydelse. Om, som jag tror, hertalet af svenska folket gillar detta tänkesätt, så ligger icke deri något hinder för samma folk att älska eu god Konung. Helt nyligen hafva vi haft talande bevis härpå. I förtroendet mellan Konung och folk ligger den säkraste borgen för ömsesidig lycka.

Jag har ej ämnat framställa något yrkande, men vill framhålla, att enkelhet och värdighet i min tanke bäst anstå en upplyst Konung och ett upplyst folk.

Herr C. A. Larsson: Jag finner mig nödd och tvungen att motsätta mig denna motion, just därför att vid 1859—1860 årens riksdag ett dylikt förslag väcktes i gamla Bondeståndet och der rönt ett så absolut motstånd, att motionären fann sig föranlåten att återtaga detsamma. Det var icke då vice Talmannen, som väckte förslaget; ty han kände i luften, att en dylik motion icke var behaglig. Den som framställde förslaget rönt också mycket obehag därför, men jag vill icke dermed hafva sagt, att jag finner det opassande, att vice Talmannen i denna Kammare nu framkommit med en framställning, det Riksdagen skulle an hålla, att Konungen och hans Gemål måtte låta kröna sig, ty svårigen hade någon annan kunnat göra det inom en församling som denna. Folket lägger icke numera någon vikt vid konungars krönande. Det fäster sig uteslutande vid sin Konungs personliga egenskaper, och dess förtroende till honom, dess välvilja för honom är så stor, att den ej behöfver fängslas af grannlåt och kostsamma högtidligheter. Det är min öfvertygelse att om vår Konung är så fördomsfri, att han undviker denna ceremoni, han derigenom vinner ännu mera aktning i folkets ögon, d. v. s. hos dem som icke anse det nödvändigt att hålla lyxen och fåfången under armarne, utan fastmer fästa sig vid att det solida i Konungens handlingar må komma folket till godo. Jag tror ej att vår Konung sjelf anser kröning nödvändig. Han är dertill för klok och god hushållare.

Under sådana förhållanden anser jag att det icke skulle väcka någon synnerlig uppmärksamhet, om Kammaren beslutade afslag å den gjorda framställningen. Jag är öfvertygad att ingen olägenhet af en sådan utgång skall uppstå, lika litet som att folket skulle mindre älska sin kung, om han ej låter kröna sig. Jag yrkar således rent afslag, då ärendets remitterande till Kanslideputerade eller Tillfälligt Utskott endast skulle förlänga dess behandling.

Herr Grefve Posse: Herr Talman! Mine Herrar! Den förste ärade talaren framställde ett tvifvel om ursprunget till förslaget och ville veta hvarifrån det egentligen hade kommit. Då jag har äran vara ledamot i talmanskonsferensen, anser jag mig pliktig upplysa, att förslaget derstädes väcktes af Första Kammarens talman, att under öfverläggningen derstädes i ämnet olika meningar gjorde sig gällande, men att man i ett afseende var ense, nemligen derom, att då förslaget framställdes i Första Kamrarnes likställighet — borde framställas i Andra Kamraren och att således den ifrågasatta underdåniga skrifvelsen, om den blefve beslutad, skulle anses hafva utgått från båda Kamrarnes majoriteter. Talmanskonsferensens ledamöter kunde icke tilltro sig att på eget ansvar meddela hvad som kan vara flertalets mening inom hvarje särskild Kammare, och de gjorde icke heller något sådant. Enär konferensen sålunda ansåg förslaget böra väckas i båda Kamrarne, synes det mig helt naturligt, att man härom anmodade vice talmännen. Någon anspelning på detta förhållande synes mig således icke vara berättigad.

Med afscende å sjelfva frågan huruvida kröning bör ega rum eller icke, kunna utan tvifvel en mängd goda skäl anföras för den åsigten, att en dylik ceremoni i vår tid kan undvaras, men å andra sidan kan man till fördel för kröningens bibehållande åberopa urminnes häfd, som blifvit uppburen under loppet af sekler. Denna gäller naturligtvis hvad den kan i den individuella uppfattningen, men lär aldrig kunna tillerkännas allmängiltig betydelse.

För min del yrkar jag ärendets remitterande till Kanslideputerade.

Herr Hedin: Jag har anhållit om ordet endast för att beriktiga ett misstag, hvartill den ärade talaren på skånska bänken gjorde sig skyldig, då han sade, att jag skulle hafva uttryckt tvifvel rörande förslagets upphof och velat veta hvarifrån det egentligen ledde sitt ursprung. Något dylikt har jag icke yttrat, ej ens indirekt uttryckt någon önskan att erhålla vidare upplysningar i saken, ty allt som jag behöft veta rörande förslagets tillkomst har jag haft tillgång till uti sjelfva motionen.

Herr Dickson: Jag medgifver att jag med en viss pinsam känsla åhört den förste talarens framställning och vill endast tillkännagifva, att det i min tanke är mest förenligt med Kammarens värdighet, om denna diskussion icke längre fortsättes.

Jag förenar mig med Grefve Posse och yrkar att vice Talmannens förslag med gillande öfverlemnas till Kanslideputerade.

Herr O. B. Olsson: Jag yrkar afslag å den gjorda framställningen, hufvudsakligen af det skäl, att då man har anledning tro, det Kongl. Maj:t vill bespara statsverket utgifterna för kröningen, det vore orätt af Riksdagen att så godt som tvinga Kongl. Maj:t till en dylik ceremoni med åtföljande stora kostnader.

Herr Jöns Pehrsson: Det gör mig innerligen godt att höra åtminstone en af Herrar stockholmsrepresentanter motsätta sig förslaget

ty en kröning skulle väl hufvudsakligen blifva en förlustelse för hufvudstadens befolkning. Jag anser för min del att Riksdagens Andra Kammare aldraminst bör väcka på tal en sådan fråga. Annorlunda vore om Kongl. Maj:t hos Riksdagen anhölle om vidtagande af den ifrågasatta kröningsceremonien. Litet hvar af oss är så konungsligt sinnad, att en dylik begäran ej skulle nekas.

Med afseende å frågans formela behandling vill jag icke motsätta mig dess remitterande såsom vanligt till ett tillfälligt Utskott eller såsom det nu blifvit föreslaget till Kanslideputerade, ehuru bäst synes vara att genast afgöra saken. Emellertid yrkar jag afslag nu eller då frågan efter förvisning till Utskott återkommer.

Herr vice Talmannen Friherre Åkerhielm: Herr Talman! mine Herrar! Icke många ord torde från denna plats böra yttras i föreliggande ärende, men då här på östgötabänken direkt framhållits, att vice Talmannen inom denna Kammare vore snart sagdt den ende, som kunnat våga den gjorda framställningen, anhåller jag att få uttrycka min tacksamhet för det svar, hvarmed detta yttrande blifvit bemött utaf den ledamot af talmanskonferensen, som nyss yttrade sig från skånska bänken. Kammaren behagade deraf finna, att den skyldighet, som läser åligga vice Talmannen, då han deltagar i talmanskonferensens öfverläggningar, den nemligen att icke förbise Kamrarnes likställighet, härvidlag måste våga tungt i vågskålen. De af oss hvilka icke dela de åsikter i frågan, som först framhöllos af en representant för Stockholm, lära nog själfmant mer än väl inse det vackra och kloka uti att Riksdagens Andra Kammare uti denna fråga fattar helst samma beslut, som det, hvarvid Medkammaren stannat. För min del antager jag äfven, att folket i våra bygder fäster långt mera vikt vid att nu som tillföre se sina konungar krönta, än hvad man från ett visst håll synes vilja förutsätta.

Af ålder börjar rättsvisa skipande i vårt land med bön, af ålder samlas svenska folkets representanter vid hvarje riksmötes början till allmän gudstjänst, af ålder äro vi vane att se den nye Sveakonungen, omgifven af sina undersåtare, böja sitt hufvud inför Konungars Konung innan han prydes med den svenska kronan.

Mera vill jag knappast från denna plats tillägga. Jag älskar tro, att jag aldrig här skall glömma den högaktning en hvar är skyldig andras — äfven de mest olika tänkautes — åsikter och hvarförutan det synes mig att allt parlamentariskt samlif lätt kan öfver höfvan förbittras. Må de bland Eder, mine Herrar, som möjligen vid föregående riksmöten behagat lyssna till något mitt anförande, således tillskrifva det grannliga i min ställning, hvad som måhända må finnas nog afnått i mitt anförande vid detta tillfälle, och måtte Kammaren tro min försäkran, att min vörd samma anhållan om bifall till och remiss af det föredragna förslaget är lika ärligt menadt, som något af de yrkanden, jag tillföre inom Kamraren framställt.

Innan jag slutar, anhåller jag, att något få fästa mig vid det formela af frågan, enär här blifvit framhållet, att förslaget borde öfverlemnas till ett tillfälligt Utskott. 56 § Riksdagsordningen lemnar härvid den bästa ledning, och det beslut Första Kammaren fattade om remiss till Kansli-

deputerade utaf en, jag vill minnas af Friherre Raab, vid första riksdagen efter omval enligt nya statsskicket väckt motion, liksom äfven det enahanda beslut med afseende på en af Herr Rundbäck väckt motion, hvori Ni, mine Herrar, stadnade vid sednaste plenum, synes mig med afseende å den formela behandlingen af frågan gifva den tydligaste hänvisning till den uppfattningen att Kanslideputerade äro att anse såsom ett Riksdagens Utskott. Jag tror således att formen är fullt tillfredsställande tillgodosedd och väl tillåter, att det förslag, jag haft äran framställa, remitteras till Kanslideputerade, hvarom jag vördsamt anhåller att Herr Talmannen behagade framställa proposition.

Herr Törnfeldt: Herr Talman! Mine Herrar! Den siste ärade talaren yttrade, att folket i våra bygder skulle vara mycket angeläget, att Konungen och Drottningen läte sig krönas. För min del har jag en annan erfarenhet och en annan uppfattning af saken. Jag tror att om förhållandet fordom varit sådant, talaren omnämnde, så har numera ett sådant omslag inträffat, att man kan bedöma denna sak liksom många andra med hvad bibeln säger om Baals beläte: "det var öfverdraget med guld och silver, men ingen anda uti". Så uppfattar landsbygdens befolkning dessa granna ceremonier. Man lefver icke af sådana, utan af något reellare.

I likhet med förste talaren yrkar jag afslag på saken.

Sedan på yrkande af Herr *Sjöberg*, som begärt ordet och nu uppropades, det protokollsutdrag, som innefattade Första Kammarens beslut i ämnet blifvit uppläst, fortsatte:

Herr *Sjöberg*: Hvad nu förevarande ämne angår, vill jag icke inlåta mig i sjelfva hufvudsaken, om hvilken man visserligen kan hysa stridiga meningar. Men i afseende på den formela delen af frågan torde jag i viss mån anses vara berättigad att yttra några ord, särskildt med hänsyn dertill, att Kammarens majoritet gjort mig den äran att insätta mig bland Riksdagens Kanslideputerade. Att, om den nu af Herr vice Talmannen gjorda framställningen remitteras till nämnde deputerade, desse, af hvilka jag således utgör en ovärdig medlem, skulle med anledning deraf få något med den omförmälda frågan att göra, synes temligen gifvet och klart. Jag ansåg mig också böra anhålla, att Första Kammarens protokoll i ämnet måtte varda uppläst, för att vinna, om möjligt, en klar uppfattning om hvad som vore bemälda Kammares mening med hänseende till uppdraget åt Kanslideputerade att yttra sig i frågan, eller, om jag icke hörde orätt, att Kanslideputerade skulle afgifva det yttrande och förslag, hvartill den gjorda framställningen, — det vill säga det i samma Kammare väckta förslaget — kunde föranleda. Jag skulle likväl icke destomindre hafva afhållit mig från att taga till ordet i deuna helt visst särdeles grannliga fråga, om jag icke hört tvänne af talmanskonferensens ledamöter, nemligen Kammarens vice Talman och Stats-Utskottets ordförande, finna sig på rent formela grunder föraulätne att yrka på instämmande i det beslut, Första Kammarer: redan fattat, eller med andra ord att nu ifrågavarande framställning helt enkelt skulle till Kanslideputerade

remitteras. Jag ber då att få fråga dessa Herrar, som naturligtvis i främsta rummet böra gälla såsom officiella tolkare af grundlagens föreskrifter, huruvida de anse Kanslideputerade vara att betrakta såsom ett Utskott. Jag gör det icke. För mig synes det klart, att grundlagens stiftare icke uppfattat Kanslideputerade eller, rättare sagdt, Riksdagens kansli i den meningen, att desse deputerade eller detta kansli skulle utgöra ett Utskott, utan endast gifvit dem vissa i grundlagen bestämda uppdrag, som i sjelfva verket icke äro annat än rena expeditionsgöromål. Herr vice Talmannen har nyss omnämnt, att en af Herr Jöns Rundbäck för några dagar sedan väckt motion blifvit till Kanslideputerade hänvisad. Jag beklagar, att så skett, och vill öppet erkänna, det jag förebrår mig sjelf, att icke hafva gjort anmärkning deremot. Men detta kom sig helt enkelt deraf, att som jag förut hört den beskyllning i viss mån riktas mot mig, att jag alltför mycket befattade mig med formela saker, jag icke heller vid det antydda tillfället ville besvara Kammaren med någon invändning mot den af Talmannen föreslagna remissen. Hvad åter beträffar Herr vice Talmannens uppgift att Första Kammaren skulle vid en föregående riksdag hafva remitterat en motion till Kanslideputerade, så ber jag få erinra, att så icke var förhållandet. Ifrågavarande af Friherre Raab vid 1867 års riksdag väckt motion öfverlemnades nemligen till Första Kammarens tillfälliga Utskott och blef också af detsamma behandlad, hvarefter bemålde Kammares beslut i ämnet meddelades Andra Kammaren, som godkände endast en af de nio punkter, hvaruti detta beslut var affattadt, och denna punkt, som afsåg ett särskildt uppdrag åt Kanslideputerade, blef till deras utlåtande hänvisad. Mig synes således, att, med stöd af hvad 50 § Riksdagsordningen stadgar, nu förevarande ärende måste, i likhet med alla andra, af Utskott beredas. Men då, enligt min uppfattning, frågan icke är framställd i det skick, att den kan blifva föremål för utredning af ständigt Utskott, så fins det icke annat val än att antingen afslå den gjorda framställningen eller remittera den till tillfälligt Utskott.

Särskildt torde jag få upplysa, att, då vid 1859 års riksdag en fråga i samma syfte som den nu väckta förekom, tre af stånden nemligen Ridderskapet och Adeln, Presteståndet och Borgareståndet, först beslöto, att en skrifvelse i ämnet skulle till Kongl. Majt aflätas och derefter uppdrogo åt Expeditions-Utskottet, som i det närmaste motsvarade Riksdagens kansli nu för tiden, att afgifva förslag till den underdåniga skrifvelsen.

Jag föreställer mig också, att det nära nog skulle väcka löje om Kanslideputerade tillåte sig att afgifva något yttrande i sjelfva saken, eller, med andra ord, om de antingen tillstyrkte eller afstyrkte föremålet för framställningen. Meningen i Första Kammarens beslut lär väl icke heller vara någon annan än den, att Kanslideputerade skola afgifva förslag till skrifvelse, men icke yttra sig i hufvudfrågan, hvilket sistnämnda likaledes icke synes hafva varit Herr vice Talmannens afsigt.

Herr vice Talmannen Friherre Åkerhielm: Då jag tillåter mig ännu en gång uppträda, sker det endast för att söka bemöta de invändningar med afscende å frågans formela behandling, som Herr Sjöberg framställt. Uppfattningen och tillämpningen af en grundlagsparagraf är

naturligtvis ganska svår att afgöra och mer än en gång hafva vi sett framstående auktoriteter i sådana ämnen hysa olika åsikter. Så är äfven nu fallet. Jag tror mig icke begå någon indiskretion, då jag säger, att inom talmanskonferensen — ehuru åtskillige, ja måhända de främste af landets i parlamentariska frågor mest erfarne män sitta såsom ledamöter i densamma — icke uttalats sådana åsikter i frågan, som utaf den ärade stockholmsrepresentanten nyss framhöllos. Jag vill erinra om att, med en dylik uppfattning af frågan, ordalydelsen af 56 §: "angår motion annat ämne, och rör det ej Kammaren enskildt, kan motionen ej utan remiss till Utskottet bifallas", nödvändigt förutsätter, att de af mig i mitt förra anförande omnämnda motioner, icke skulle hafva blifvit grundlagsenligt behandlade. För min del tror jag, att vi måste erkänna den praxis, som blifvit införd och böja oss för gifna prejudikat samt således betrakta Kanslideputerade såsom närmast jemförliga med ett Riksdagens Utskott och såsom sådant uti icke så få hänseenden ersätta det fordnade Expeditions-Utskottet. Här afses dessutom att få en redaktionsuppställning af förslag till underdånig skrifvelse och dertill äro väl Kanslideputerade närmast. Jag vill icke längre upptaga tiden, endast erinra att jag — stödjande mig på auktoritetstro — följt talmanskonferensen och hoppas att härmedelst hafva lyckats bemöta den erfarne stockholmsrepresentanten.

Herr Sjöberg: Jag ber att endast få tillägga några ord med afseende å hvad nästföregående talare yttrat, i synnerhet som jag deraf fann, att han icke hört eller åtminstone icke fullständigt uppfattat hvad jag nyss, såsom jag tror, ganska tydligt har uttalat. Jag erinrade nemligen då, att Friherre Raabs, af den ärade talaren omnämnda motion af Första Kammaren hänvisades till tillfälligt Utskott — en åtgärd, som således helt och hållet står i strid med just det beslut, som i fråga om Herr Jöns Rundbäcks här i förgår väckta motion fattades af Andra Kammaren. Vidare har jag ej betvivlat, att ju icke talmanskonferensen må företrädesvis anses ega förmåga att tolka eller tyda grundlagens föreskrifter, men jag har föreställt mig, att nämnde delegations åsikter härutinnan icke äro så absolut afgörande, att de böra betraktas såsom en gifven norm för alla fall. Jag tillåter mig i det afseendet än vidare erinra Herr vice Talmannen, att äfven om under förflutna tider oformligheter begåtts eller beslut fattats, som varit mer eller mindre stridande mot grundlagen, dylika fall väl icke få anses utgöra ett rättesnöre för all framtid.

Slutligen ber jag ytterligare få påpeka ett annat, af mig angifvet faktum, hvilket också tycks hafva undgått Herr vice Talmannens uppmärksamhet, nemligen att, då vid 1859 års riksdag en framställning af enahanda art, som den nu omhandlade, gjordes inom hvardera af de särskilda Riksstånden, de tre första af dessa beslöto ett ovilkorligt bifall dertill och först, sedan detta beslut var fattadt, uppdrogo åt Expeditions-Utskottet att afgifva förslag till underdånig skrifvelse i ämnet. Ett sådant beslut är icke i förevarande fråga af Första Kammaren meddeladt, och, så vidt jag förstått Herr vice Talmannens framställning, så väl den skriftliga i den afgifna motionen, som den muntliga under nu pågående diskus-

sion, synes det klart, att han icke afsett att beslut i sjelfva hufvudfrågan skall i denna ordning komma till stånd.

Grefve Posse: Det synes vara temligen svårt att reda de formella svårigheter, som här blifvit framställda. För min del anser jag det temligen påtagligt, att för den händelse sjelfva förslaget godkännes det här är fråga endast om uppsättandet af en underdånig skrifvelse, i hvilket fall ärendet otvifvelaktigt bör remitteras till Kanslideputerade. Jag tillerkänner mig visserligen icke någon förmåga att företrädesvis kunna tolka grundlagen; men i detta särskilda fall synes mig saken fullkomligt klar, hvarföre jag i öfverensstämmelse med den åsigt som uttalats af de erfarna grundlagstolkarne i talmanskonferensen anser frågan böra remitteras till Kanslideputerade.

Herr Lyttkens: Jag kan icke gilla den siste talarens åsigt att remittera den gjorda framställningen till Kanslideputerade, eftersom ju icke något beslut är fattadt, om till Kongl. Maj:t en sådan skrifvelse skall aflåtas eller hvad den skall innehålla. Härom tyckes mig tvärtom åsigtarna vara mycket delade, och att ingå till Kanslideputerade med begäran, att de måtte uppsätta en underdånig skrifvelse vore ju detsamma som att taga för gifvet, att ett bifallande beslut redan vore fattadt, hvilket dock ej är fallet ännu. Jag instämmer derföre med dem som yrka, att om någon remiss skall ega rum det då må blifva till tillfälligt Utskott.

Hvad sjelfva saken beträffar, så förefaller den mig särdeles grannlaga; enär vi icke ens veta om Hans Maj:t och hans höga Gemål vilja att en dylik ceremoni skall ega rum, — en ceremoni, som, säga hvad man vill, med all sin gammal-testamentsliga idé och sin medeltidsståt ej gerna kan öfverensstämma med vår tids mera klara uppfattning af att det konungsliga ej består i och har sitt stöd uti ceremonier utan i helgden af våra konstitutionella institutioner och i folkets djupt rotade kärlek till sin konung.

Herr Leijer: Ehuru den siste talaren delvis uttryckt hvad jag ämnade säga, anser jag dock frågan, äfven i formelt hänseende, vara af den vikt, att jag icke bör underlåta att uttala min tanke om saken. Den näst siste talaren finner det så klart att, då det är fråga om uppsättandet af en skrifvelse, ärendet bör remitteras till Kanslideputerade. Ja, deri har han fullkomligt rätt. Men hans tankegång är något egendomlig, då han icke förutsätter något innehåll i denna skrifvelse. Så vidt jag kan förstå måste en skrifvelse hafva något innehåll, och detta innehåll förut af Kammarkens beslutas. Härvidlag skulle innehållet utgöra bifall till den gjorda framställningen. Denna framställning gäller dock en sak, som enligt hvad vi nyss hörde kan komma att kosta omkring 160,000 R:dr. Vid sådant förhållande och ehuru icke fullt hemmastadd i tolkning af grundlagen förefaller det mig som om ärendet borde till Stats-Utskottet remitteras innan Kammarkens beslutar rörande detsamma. Något yrkande härom vill jag emellertid icke framställa, utan anhåller endast att såsom min mening få uttala, att någon anmodan till Kanslideputerade att uppsätta en skrifvelse hvarken nu eller någonsin bör göras förrän Kam-

maren fattat beslut uti ärendet i fråga. Jag yrkar att Herr vice Talmannens nu gjorda framställning måtte till tillfälligt Utskott remitteras.

Herr Carlén: Herr Sjöberg har i två särskilda anföranden som det tyckes mig på det mest klara sätt sökt ådagalägga, och äfven deri lyckats, att den af Herr vice Talmannen gjorda framställningen delar sig i två frågor, nemligen: skall Riksdagen ingå till Kongl. Maj:t med den ifrågasatta begäran? Och huru skall denna begäran formuleras? Herr Sjöberg har äfven visat, att det icke gerna kan vara med grundlagens mening öfverensstämmande, att Kanslideputerade skola yttra sig rörande den förra af dessa frågor, eller: skall en skrifvelse aflåtas? men att deremot deras befogethet sträcker sig till den sednare, eller: hur skall en sådan skrifvelse, om den beslutas, redigeras? Då emellertid båda de ledamöter af talmanskonferensen som i början af diskussionen yttrat sig tyckas alls icke hafva förstått eller icke velat förstå den distinktion som Herr Sjöberg gjort, men numera tvänne andra talare äfven fiestat uppmärksamhet på densamma, så hemställer jag till de begge förstnämnda, huruvida de icke ville förena sig i det yrkandet att den gjorda framställningen måtte till tillfälligt Utskott hänvisas, hvarefter Kammaren blir i tillfälle att efter behörig utredning i ärendet besluta.

Herr Grefve Posse: Beskyllningen att icke hafva förstått hvad en talare yttrat kan väl uppbåras, men den att icke hafva *velat* förstå är icke berättigad. Hvad sjelfva frågan beträffar finner jag det likgiltigt antingen den remitteras till Kanslideputerade eller till tillfälligt Utskott, men då de flesta synas anse grundlagen böra tolkas i öfverensstämmelse med det sednare alternativet, så må framställningen gerna öfverlemnas till tillfälligt Utskott.

Herr Hedin: Jag tror att åsigtarna börja reda sig till samma resultat, som jag redan i början af debatten hade den äran att framställa såsom min önskan. Vi hafva två saker att välja på i anledning af 56 § Riksdagsordningen, nemligen att antingen omedelbart afslå den gjorda framställningen, utan vidare behandling, eller ock remittera den till tillfälligt Utskott. För min del vidhåller jag principiellt mitt yrkande om proposition på afslag och, i andra rummet, frågans remiss till tillfälligt Utskott.

Herr Danielsson: Innan diskussionen genom klubbslag förklarats afslutad ber jag få förklara, det jag är af samma åsigt som de, hvilka yrka afslag å den gjorda framställningen, enär jag icke kan tyda grundlagen så, att denna Kammare skulle vara förbunden att likasom Första Kammaren ingå med en begäran, sådan som nu blifvit ifrågasatt. Denna min mening stöder jag på de i slutet af 56 § Riksdagsordningen förekommande orden: "Frågor, som röra någondera af Kammaren enskildt, må genast afgöras". Och för min del kan jag icke finna annat än att den nu omhandlade frågan är af beskaffenhet att röra hvardera Kammaren enskildt. Jag yrkar derföre att framställningen genast kommer under ompröfning samt afslag å densamma. Vi veta att detta förslag blifvit

som man säger mottaget med blandade känslor, och det skulle utan tvifvel väcka den största förvåning hos flertalet af landets befolkning om 1873 års Andra Kammare kom fram med begäran att Konungen ville låta kröna sig. En sådan begäran anser jag knappast vara Kammaren värdig.

Öfverläggningen var slutad. Enligt hvad derunder yrkats, framställdes nu propositioner först om bifall till det väckta förslaget hänvisande till Kanslideputerade, vidare om desss hänvisande till ett tillfälligt Utskott och slutligen om afslag å detsamma. Sedan Herr Talmannen förklarat sig anse propositionen om förslaget hänvisande till ett tillfälligt Utskott vara med öfvervägande ja besvarad, blef votering begärd. För bestämmande af kontrapositionen upptogs ånyo de tvänne andra yrkandena, hvarvid det å afslag befans hafva flertalets mening för sig.

Härefter uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den som, i anledning af det inom Kammaren väckta förslaget rörande Hans Maj:t Konungens och Hans Gemåls kröning, vill att berörda förslag skall hänvisas till vidare behandling af ett tillfälligt Utskott,

röstar ja;

Den det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är ifrågavarande förslag af Kammaren afslaget.

Voteringen utföll med 90 ja mot 87 nej; hvadan förslaget hänvisats till ett tillfälligt Utskott.

§ 5.

De å Kammarens bord hvilande motioner förekommo dernäst till behandling och blefvo till vederbörande Utskott hänvisade, nemligen:

Herr *Adlersparres* motion, N:o 3, till Stats-Utskottet;

Herr *Hans Larssons* motion, N:o 4, till Banko-Utskottet.

Herr *Helanders* motion, N:o 5, till Tillfälligt Utskott;

Herr *Hörnfeldts* motion, N:o 6, till Lag-Utskottet;

Herr Friherre *Cederströms* motion, N:o 7, till tillfälligt Utskott; och

Herr *Carl Anders Larssons* motion, N:o 8, till Lag-Utskottet.

§ 6.

Följande nya motioner anmälles af:

Herr *Anders Persson*:

N:o 9, om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående utarbetande af förslag till förändrade stadganden rörande väghållningsskyldigheten; och

N:o 10,

N:o 10, om nämndemäns rättighet till skjutsersättning vid vissa tjensteförrättningar samt om sättet för denna ersättnings uttaxerande;

Herr *Sven Magnusson*, N:o 11, om ändring i och tillägg till 3 § af Kongl. Förordningen den 21 Maj 1869 angående försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker;

Herr *Ola Andersson*, N:o 12, om utarbetande af förslag till lag angående förändrade grunder för väghållningsskyldighetens utgörande;

Herr *Per Nilsson* från Örebro län, N:o 13, om utarbetande af sådant förslag till skjutsningsväsendets ordnande, att jordbruket icke vidare deraf betungas, samt om beviljande af anslag för åstadkommande af den i berörda hänseende erforderliga utredning;

Herr *Lars Börjesson*, N:o 14, om underdånig skrifvelse rörande rättighet för kronofjerdingsmän till upphördsprovision vid indrifning af resterande kommunalutskyllder;

Herr *Törnfeldt*, N:o 15, om ersättning af statsmedel för sådan löneförhöjning, som vid verkställd lönereglering blifvit komminister tillerkänd, men hvars tillämpning hindras af pastors ännu gällande lönekonvention;

Herr *Carlén*, N:o 16, om ändring af åtskilliga stadganden i strafflagen äfvensom af Kongl. Förordningen den 21 December 1857 i hvad den rör straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum;

Herr G. Kolmodin anförde muntligen: Den framställning, jag härmed tager mig friheten att göra, afser en fråga, som redan flera gånger varit dragen under Riksdagens pröfning, nemligen frågan om skiljandet af landshöfdinge- och militärbefälhafvarebefattningarne på Gotland från hvarandra.

Då hvarje förslag i denna syftning alltid ansetts beröra särdeles granulaga förhållanden, så torde jag, för att ej behöfva trötta Kammaren medelst uppläsande af hela motionen, böra i korthet redogöra för dess innehåll.

Jag har i mina motiv aldra först fäst uppmärksamheten derpå, att man vid frågans sednaste behandling, år 1870, öfver hufvud taget ej underkände yrkandets befogenhet, men af skäl, som för mig synas allt anuät än väsendtliga, föranleddes att låta med reformen hafva anstånd.

Jag har vidare försökt visa, att den nuvarande anordningen på Gotland i här berörda afseende ej öfverensstämmer med gällande lagar och författningar. Dessa förutsätta visserligen rätt ofta en samverkan mellan den civila och militära makten, men alltid på det sättet, att de skilda befogenheterna äro placerade på skilda händer. Om man med förbiseende häraf hos en person förenar den högsta civila och militära myndigheten inom ett län, så måste naturligtvis en mängd af förvecklingar uppstå, för hvilkas beskaffenhet jag närmare redogjort i min skriftliga framställning. Att den i ögonen fallande disharmonien mellan gällande lagar å ena sidan och faktiska förhållanden å den andra ej är egnad att ingifva

allmänheten förtroende till lagarnes kraft och betydelse, torde knappt behöfva sägas.

Jag har äfven antydt de svårigheter, som framgå ur sjelfva naturen af en dylik tjänsteförening. De äro dock mindre väsendtliga och torde derföre ej behöfva här närmare utvecklas.

Jag har ock i största korthet försökt ådagalägga, att militärbefälhafvarebefattningen på Gotland ingalunda är så betydelselös, som man i allmänhet tyckes föreställa sig. Beväringen uppgår till 8 å 9,000 man och eger öfver 100 officerare. Denna truppstyrka, bestående af så väl infanteri som artilleri, torde väl kunna förtjena en särskild öfverbefälhafvare. Anmärker man, att dess organisation för närvarande är föga tillfredsställande, så inskränker jag mig till att derpå svara, att den Gotländska beväringen i likhet med hela vårt försvarsväsende behöfver en snar och genomgripande ombildning. Den ifrågavarande beväringinstitutionen torde emellertid från statsmakternas sida böra kunna påräkna en kärleksfull omvårdnad, emedan vi genom densamma befinna oss *ett steg* inne på den väg, *vid hvars slut* försvarsfrågans lösning ensamt torde stå att finna. Det kan ock derföre ej anses innebära ett öfverdrifvet anspråk, då jag såsom aflöning åt militärbefälhafvaren på Gotland föreslagit det belopp, hvilket i Kongl. Maj:ts proposition till 1869 års Riksdag rörande landtförsvarets ombildning uppställdes såsom den normala lönen för en regementschef vid indelta arméen.

Till sist har jag hänvisat på de omständigheter, hvilka göra en snar förändring synnerligen önskvärd. Jag behöfver väl knappast säga, att det ej är några stundens förhållanden, som härvid tagits i betraktande. Frågans ålder jäfvar redan en dylik mening. Den har framträdt under olika tjänsteinnehafvare och framträder nu på samma sätt med uteslutande afseende på sak och ej på person. Hade förhållandet varit det motsatta, skulle jag sannerligen för min del hafva lemnat hela frågan orörd. Till framläggande af denna motion har jag föranledts af den på erfarenhet grundade öfvertygelse, att den, som skall leda ett läns administrativa och ekonomiska utveckling, ej bör belastas med försvarsverkets omsorger. Krigsväsendet är ingen populär sak. Herrarne känna sannolikt alla det ofta citerade infallet, att en krigsminister städse löper fara att bli hängd, under fredstid, för allt hvad han gör; och vid utbrytande krig, för allt hvad han försummat att göra. En militärbefälhafvare befinner sig på visst sätt i en liknande ställning, synnerligast om folkbeväpningens grundsats är tillämpad i den ort, der han skall utöfva sin verksamhet. Det är ej under de ständiga konflikterna på det militära området, som man eröfrar befolkningens kärlek och förtroende samt bereder sig att blifva den fredliga utvecklingens målsman. Den tillökning i makt, en landshöfding erhåller såsom militärbefälhafvare, är derföre i sjelfva verket ett väsendtligt hinder i den verksamhet, som företrädesvis är honom anförtrödd. Dessutom känna vi ju alla, att missnöjet, äfven då det är till fullo oberättigadt, är snabbvuxet, svårt att utrota och hinderligt för den sunda utvecklingen. Det kan derföre ej vara politiskt klokt, att, genom bibehållande af föråldrade och olämpliga institutioner, liksom afsätta särskilda planteringsland för dess trefnad och tillväxt. Något dylikt skulle emellertid ske, om man fortfarande vidhölle den nu be-

stående anordningen med afseende på landshöfdinge- och militärbefälhafvarebefattningarne på Gotland.

På grund af här uttalade åsikter har jag vågat vördsamt hemställa: "att Riksdagen ville dels hos Kongl. Maj:t anhålla, det landshöfdinge- och militärbefälhafvarebefattningarne på Gotland måtte från hvarandra skiljas och åt särskilda personer anförtrös; dels ock besluta, att ett belopp af 7,700 R:dr R:mt — deri inberäknadt det nuvarande arvodet af 1,200 R:dr — må såsom lön åt militärbefälhafvaren på Gotland å dervarande nationalbeväringens stat uppföras, att utgå från månaden näst efter den, i hvilken här ofvan äskade förändring varder vidtagen.

I denna motion hafva mina båda länskamrater, Herrar Lyth och Leijer, instämt.

Härefter aflemnade Herr Kolmodin motionen N:o 17, om åtskiljande af landshöfdinge- och militärbefälhafvarebefattningarne på Gotland samt om anvisande af särskildt löneanslag för den sednare tjensten;

Vidare afgåfvos motioner af:

Herr *Wigardt*, N:o 18, om afskrifning af de på den oprivilegierade jorden hvilande grundskatter samt om påförande af bevillning för såväl sådan jord som för det s. k. ypperliga frälset m. m.;

Herr *C. Johansson*, N:o 19, om ändring i hvad Kongl. kungörelsen den 22 Juni 1871 stadgar angående folkskolelärares aflöning;

Herr *Lundqvist*, N:o 20, om förbud för bolag att i städerna öfvertaga försäljning af spirituösa drycker, samt om ändring i §§ 7 och 10 uti Kongl. förordningarne den 21 Maj 1869 och den 26 Juni 1871 angående bränvinsförsäljning m. m.;

Herr *Uhr*, N:o 21, om tillåtelse att utan afseende å trosbekännelse ingå s. k. civilt äktenskap;

Herr *Rylander*, N:o 22, derom att artikeln pressjäst måtte vid införsel åsättas tull af sex öre per skålpund;

Herr *Anders Andersson* från Göteborgs och Bohus län, N:o 23, angående ändring i § 9 mom. 1 af gällande Bevillningsförordning;

Herr *Olof Olsson* från Wermlands län, N:o 24, om åtgärders vidtagande för åvägabringande af större likstämmighet mellan norska och svenska presterskapets attester och öfriga embetsåtgärder;

Herr *Per Nilsson* från Malmöhus län, N:o 25, om förändrade bestämmelser angående väghållningsskyldighetens utgörande;

Herr *Sven Nilsson* i Efveröd:

N:o 26, om rättighet för församlingarne i Lunds stift och Halland att under vissa vilkor disponera öfver den till klockarne nu utgående helgonskylden; och

N:o 27, derom att den andel af kyrkotionden, som af församlingarne nu utgöres, dels till kyrkorna och dels till akademier eller andra stiftel-

ser, måtte omsättas i penningar efter samma grunder som för kronans räntor redan blifvit bestämda;

Herr *Per Eriksson* från Gefleborgs län, N:o 28, angående förhöjning i anslaget till lättnad för entreprenadskjutsens utgörande;

Herr *O. B. Olsson*:

N:o 29, om åstadkommande af utredning rörande sättet och villkoren för statens öfvertagande af skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelset; samt

N:o 30, derom att kurhus och lasarett, der dessa på samma plats finnas, måtte till gemensamma sjukvårdsanstalter sammanföras, samt om den s. k. kurhusafgiftens upphörande och densammas ersättande, der så erfordras, med en särskild sjukvårds- eller lasarettssafgift;

Herr *Asklöf*:

N:o 31, om upphäfvande af lagens stadgande angående gäldenärs skyldighet att godtgöra sina borgenärer med hvad han framdeles ärfver eller förvärfver samt om ett tillägg till 6 Kap. Konkurslagen; och

N:o 32, om förändring i nu gällande fattigvårdsförordnings bestämmelser rörande hemortsrätt.

Samtliga, här ofvan antecknade motioner, blefvo, hvar efter annan, bordlagda.

§ 7.

Föredrogs och bordlades Riksdagens Kansli-deputerades memorial N:o 1, angående antagande af tjänstemän och vaktbetjening i Riksdagens kansli.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Sven Magnusson* under en tid af 8 dagar från och med morgondagen, i och för viktiga enskilda angelägenheter.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag rörande de i detta sammanträde beslutade motionsremisser.

Sammanträdet afslöts kl. 3 e. m.

In fidem
H. Husberg.